

Archeologienota Gent - Kortrijksepoortstraat

Deel 2: verslag van resultaten

Davy Herremans

Goed in erfgoed
Adolf Baeyensstraat 134G
9040 Sint-Amandsberg
www.goedinerfgoed.be

Colofon

Projectcode 2017D300

Archeologienota Gent - Kortrijksepoortstraat

Opdrachtgever

Dutail BVBA

Langemarkstraat 63

8980 Zonnebeke

Uitvoerder

Goed in erfgoed Comm. V.

Adolf Baeyensstraat 134G

9040 Sint-Amandsberg

BTW BE 0669.484.003

© 2017 – Goed in erfgoed Comm. V.

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van Goed in erfgoed Comm. V.

Inhoud

Bureauonderzoek	5
1. Beschrijvend gedeelte	5
1.1. Administratieve gegevens	5
1.2. Ligging.....	7
1.3 Archeologische voorkennis	7
1.4. Onderzoeksopdracht	8
1.4.1. Aanleiding vooronderzoek	8
1.4.2. Vraagstelling.....	8
1.4.3. Randvoorwaarden.....	8
1.4.4. Geplande werken en bodemingrepen	11
1.5. Onderzoeksstrategie en -methode.....	15
1.5.1. Landschappelijke situering.....	15
1.5.2 Historisch-cartografische situering.....	16
1.5.3. Archeologische situering	17
2. Assessmentrapport.....	17
2.1. Methoden, technieken en criteria	17
2.2. Conservatie-assessment.....	17
2.3. Assessment van het onderzochte gebied	17
2.3.1. Landschappelijke situering	17
2.3.1.2. Geologie.....	20
2.3.1.2.Bodemtype.....	22
2.3.1.3. Bodemerosie.....	22
2.3.1.4. Bodemgebruik	22
2.3.2 Historisch-cartografische situering.....	24
2.3.3. Archeologische situering	28
2.3.4. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied.....	29
2.3.5. Synthese.....	30
3. Bibliografie	34

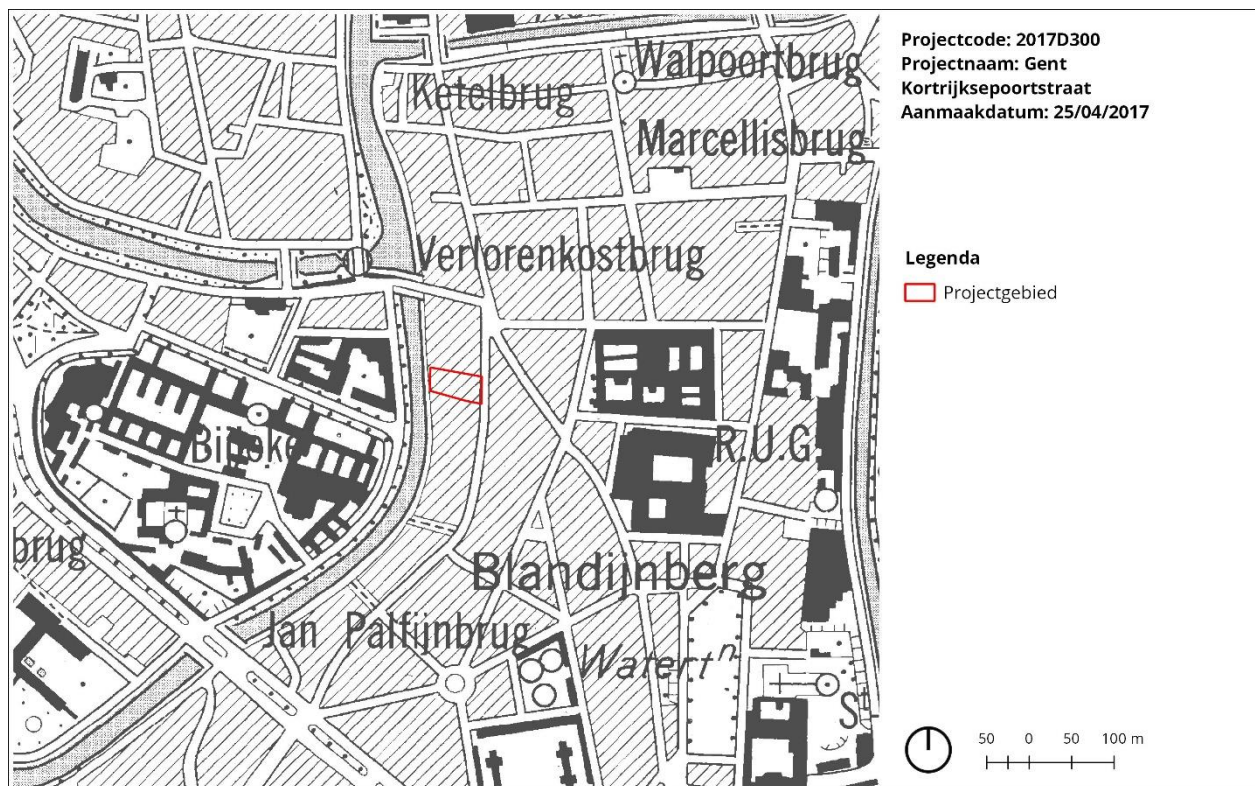
3.1 Literatuur	34
3.2 Historisch kaartmateriaal	34
4. Lijst van figuren	35

Bureauonderzoek

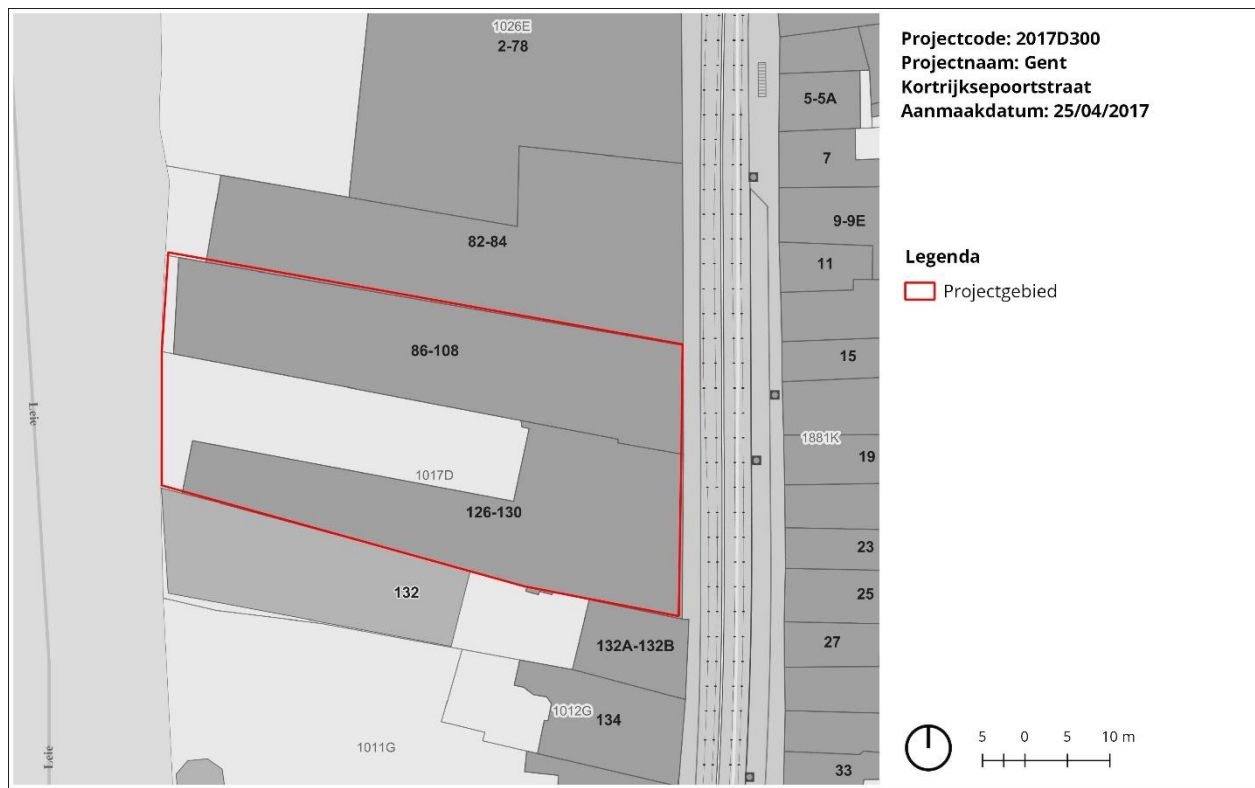
1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

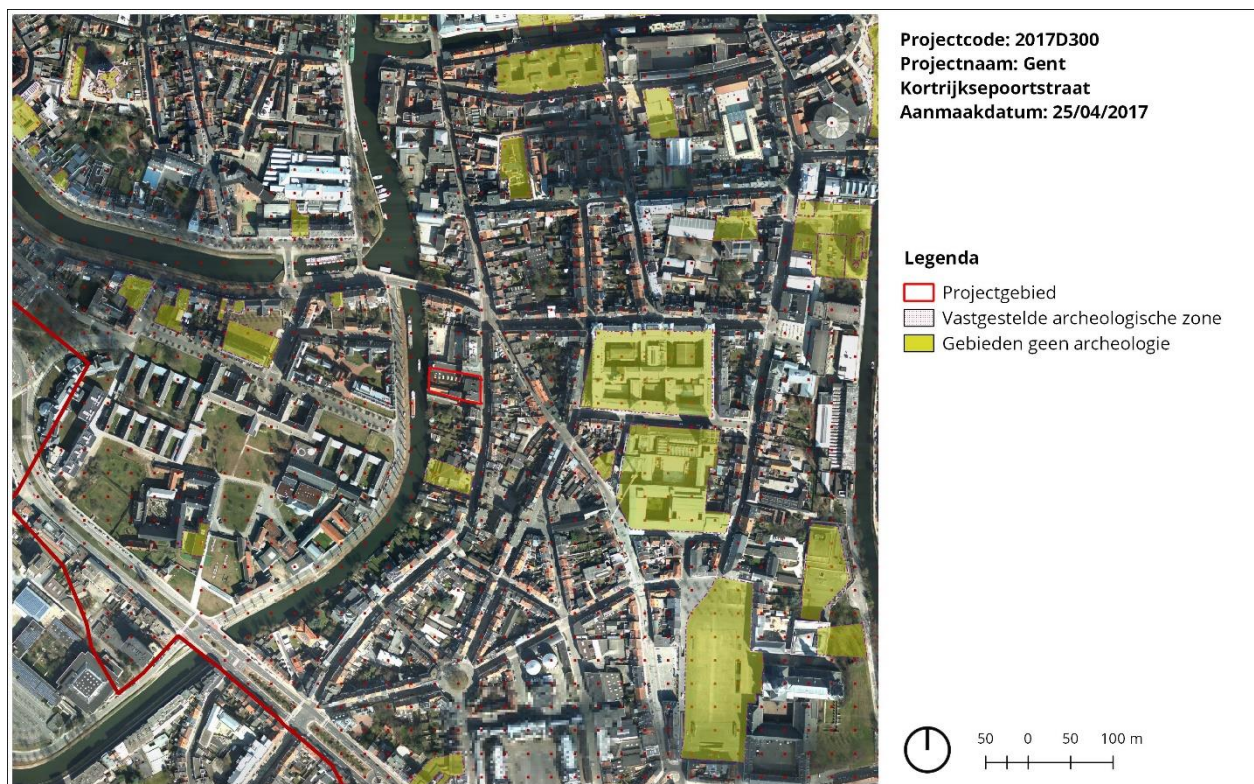
- Initiatiefnemer: Dutail BVBA, Langemarkstraat 63, 8980 Zonnebeke
- Projectcode bureauonderzoek: 2017D300
- Sitecode: GE-KO-2017
- Nummer van het wettelijk depot of buitenlands equivalent hiervan: nvt
- Erkende archeoloog: Herremans Davy - OE/ERK/Archeoloog/2017/00166
- Locatie projectgebied: Kortrijksepoortstraat 86-130, 9000 Gent
- Bounding Box (WGS84): xMin,yMin 3.72115,51.0453 : xMax,yMax 3.72202,51.0457
- Oppervlakte percelen: +/- 1861 m²
- Kadaster: Gent, kadaster afdeling 5, sectie E nummer 1022 C; sectie E nummer 1017/D
- Termijn bureauonderzoek: 10/05/2017-16/05/2017
- Thesauri Inventaris Onroerend Erfgoed: Bureauonderzoek
- Onderdeel archeologische zone: ja
- Verstoorde zones: Er situeren zich verstoorde zones binnen het projectgebied. Er is geen aanduiding van gekarteerde zones waar geen archeologie meer te verwachten is.
- Topografische kaart: figuur 1
- Kadasterkaart: figuur 2
- Overzichtsplan archeologische zones versus gebieden waar geen archeologie wordt verwacht: figuur 3

Figuur 1: het onderzoeksgebied voorgesteld op de topografische kaart (© geopunt)

Figuur 2: het projectgebied voorgesteld op het hedendaags kadaster (© geopunt)

Figuur 3: het projectgebied aangeduid op de hedendaagse orthofoto met de gebieden waar geen archeologie te verwachten valt en de grenzen van de archeologische zones (© geopunt)

1.2. Ligging

Het projectgebied situeert zich op grondgebied Gent, deelgemeente Gent. De terreinen bevinden zich in de archeologische zone 'Historische stadskern van Gent, meer bepaald langs de Kortrijksepoortstraat 86-130. Het projectgebied omvat twee percelen gekend bij het kadaster onder het nummer: Gent, kadaster afdeling 5, sectie E nummer 1022 C; sectie E nummer 1017/D. De terreinen zijn vandaag grotendeels bebouwd en/of verhard.

1.3 Archeologische voorkennis

Het projectgebied maakt deel uit van een vastgestelde archeologische zone en omvat geen zones waar geen archeologie te verwachten valt (Figuur 3). Binnen het projectgebied werden geen archeologische waarnemingen gedaan. In de omgeving werden een aantal archeologische vindplaatsen vastgesteld die werden opgenomen in de CAI (zie infra).

1.4. Onderzoeksopdracht

1.4.1. Aanleiding vooronderzoek

Dutail BVBA plant de uitbreiding van een bestaande ondergrondse parkeergarage op de bovenvernoemde percelen. De totale oppervlakte van de percelen betreft 1861 m² (>300m²) en meer dan 100m² wordt geroerd door geplande werken met ingreep op de bodem. De opmaak van een archeologienota is dan ook verplicht gezien het projectgebied zich in een vastgestelde archeologische zone bevindt.

1.4.2. Vraagstelling

Doel van dit bureauonderzoek is om na te gaan wat het archeologisch potentieel is van het projectgebied op basis van historisch-cartografische bronnen en gepubliceerde archeologische en landschappelijke data. Op deze manier wordt nagegaan (i) of verdere maatregelen in het kader van archeologisch (voor)onderzoek nodig zijn en (ii) welke dimensie die aannemen.

Het bureauonderzoek start vanuit volgende vraagstelling :

- Wat is op basis van de bestaande bronnen het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van de bodem en eventuele archeologische site(s)?
- Welke impact hebben de geplande werken op het eventuele archeologisch erfgoed?
- Biedt het projectgebied een potentieel op kennisvermeerdering?
- Wat is het kader waarin dit kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?

1.4.3. Randvoorwaarden

Deze archeologienota beperkt zich tot een bureauonderzoek. Verder vooronderzoek met of zonder ingreep op de bodem kon niet worden georganiseerd voorafgaand aan de aanvraag tot stedenbouwkundige vergunning omwille van praktische en juridische redenen: momenteel zijn de gronden in grote mate bebouwd en verhard. De terreinen zijn dus niet te onderzoeken voorafgaand aan de sloop. De sloop wordt samen met de geplande werken vergund.

Het bureauonderzoek beperkt zich tot gepubliceerde of tenminste toegankelijk bronnen.

Figuur 4: zicht op bestaande gebouwen langs de Kortrijksepoortstraat. Rechts de toegang tot de niveau -1 en de bestaande garage

Figuur 5: toegang tot de huidige garage gezien van niveau -1

Figuur 6: zicht op de huidige inrichting van niveau -1 met parkeerplaatsen

Figuur 7: zicht op de aanpalende tuin vanop niveau-1

1.4.4. Geplande werken en bodemingrepen

Dutail BVBA plant de uitbreiding van een bestaande ondergrondse parkeergarage in de Kortrijksepoortstraat 86-10 te Gent. Het projectgebied omvat twee percelen gekend bij het kadaster onder het nummer: Gent, kadaster afdeling 5, sectie E nummer 1022 C; sectie E nummer 1017/D.

De bestaande toestand betreft bebouwing op beide percelen. Ter hoogte van huisnummer 86-108 gaat het om een appartementsblok dat vrijwel de volledige oppervlakte van perceel 1022 C invult. Ter hoogte van huisnummer 126-130 gaat het om een appartementsgebouw met L-vormige layout, waarbij een gedeelte van perceel 1017/D open ruimte betreft in deze nota voor de eenvoud aangeduid als 'de tuin'. Het appartementsblok op perceel 1022 C is over de gehele breedte onderkelderd. De kelder is ingericht als parkeergarage en appartementen. Perceel 1017/D is eveneens onderkelderd. De ondergrondse ruimte is ingericht als appartementen en nutsruimten.

Het niveau van de kelders bevindt zich +/- 2,9 m lager dan het niveau van de Kortrijksepoortstraat. De impact van de totale historische afgraving in functie van de onderkeldering wordt bij benadering geschat rond -3,5 m ten opzichte van het huidige straatniveau, de aanleg van de bestaande verharding en nivellerings- en funderingwerken inbegrepen. De tuin op perceel 1017/D bevindt zich eveneens +/- 2,9 m lager dan het niveau van de Kortrijksepoortstraat, wat eveneens wijst op een historische afgraving van +/- 3,0 m.

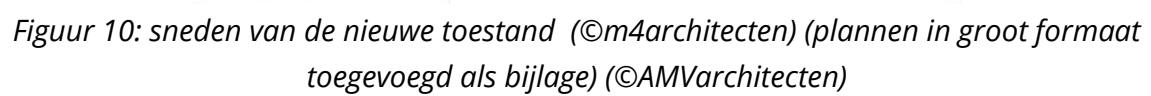
De geplande werken voorzien een uitbreiding van de ondergrondse parkeergarage op perceel 1022C richting aanpalend perceel 1017/D. Een deel van de uitbreiding wordt verwezenlijkt door een aantal bestaande appartementen en nutsruimten op niveau -1 van perceel 1022C op te geven en de binnenruimten te herschikken. Hiervoor worden een aantal binnenmuren gesloopt tot op maaiveldhoogte. Ter hoogte van de huidige tuin wordt de uitbreiding overkapt en wordt er op niveau 0 een daktuin voorzien. Als draagstructuur wordt gebruik gemaakt van 9 betonnen pijlers voorzien die rusten op een fundering van micropalen tot op de vaste grond. Diameter en diepte van de micropalen wordt bepaald door de nog uit te voeren stabiliteitsstudie. Over de volledige oppervlakte van de parkeergarage wordt een betonplaat met vorstrand. De opbouw van de betonplaat is 0,30 m. Gezien het beton wordt gepolierd, dient geen rekening te worden gehouden met verder afwerking. De vorstrand wordt aangelegd -0,80 m -mvh.

Figuur 8: inplantingsplan van de bestaande toestand met aanduiding van het niveau van de huidige parkeergarage en tuin (©AMVarchitecten)

Figuur 9: plan van de nieuwe toestand met aanduiding van niveau 0 en +1 (plannen in groot formaat toegevoegd als bijlage) (©AMVarchitecten)

1.5. Onderzoeksstrategie en -methode

Het bureauonderzoek werd uitgevoerd door Herremans Davy, erkend bij erkenningsnummer OE/ERK/Archeoloog/2017/00166

De nota werd opgemaakt op PC met Office- en Adobe-software. Het bijhorend kaartmateriaal werd aangemaakt in een GIS-omgeving (QGIS). In die GIS werden de digitale ontwerpplannen ingeladen en geprojecteerd ten opzichte van diverse kaartlagen die raadpleegbaar zijn op www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be, <https://geo.onroerenderfgoed.be/> en de website van de centraal archeologische inventaris (CAI).

Voor de diverse onderdelen van het assessment werden diverse bronnen gebruikt. Deze worden hieronder verder opgesomd en toegelicht. De bronnen en hun correcte bibliografische referentie zijn opgenomen in de bibliografie (§ 3) op het einde van dit verslag.

1.5.1. Landschappelijke situering

De basis voor de landschappelijke situering vormen de diverse cartografische bronnen, met name:

- Tertiair geologische kaart
- Quartair geologische kaart
- Bodemkaart van België
- Potentiële Bodemerosie
- Bodembedekkingskaart
- DHMVII – DTM 1m kaartblad 22
- Topografische Kaart van België 1:10 000, kaartblad 22. Gent

Bij het consulteren van dit kaartmateriaal werd gebruik gemaakt van volgende tekstuele toelichtingen:

- De Moor G. 2000, Quartairgeologische Kaart van België, Vlaams Gewest, Verklarende tekst bij het Kaartblad 22 Gent (1/50.000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.
- Jacobs P., De Ceukelaire M., De Breuck W. & De Moor G. 1996, Toelichting bij de geologische kaart van België. Vlaams gewest. Kaartblad 22. Gent (Schaal 1: 50 000), in

opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

- Van Ranst E. & Sys C. 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 00), Gent.

Deze bronnen, zowel cartografisch als tekstueel, werden gebruikt omdat ze direct relevant waren ten aanzien van de uiteenlopende inhoudelijke aspecten (geologie, bodemkunde, bodemerosie, bodemgebruik, hydrografie en geomorfologie) en van de landschappelijke situering in de assessment.

1.5.2 Historisch-cartografische situering

Volgend kaartmateriaal werd aangewend bij de historisch-cartografische situering van het projectgebied:

- Stedenatlas van de Lage Landen, ca. 1556, J. Van Deventer
- Carte topographique de la partie de la Belgique comprise entre Gand et Tournay, Maestricht et Liège ...1745-1748, J. Villaret
- Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik, 1771-1778, J. J. F. graaf de Ferraris
- Atlas der buurtwegen, 1843-1845
- Cartes topographiques de la Belgique, 1846-1854, P. Vandermaelen
- Atlas cadastral parcellaire de la Belgique, 1842-1879, P.C. Popp
- Perceelplan van Gent en omstreken, 1900, J. Gevaert en A. Van Impe

Een aantal parameters werden in acht genomen bij de selectie van het historisch-cartografisch bronmateriaal: relevantie, chronologische spreiding en toegankelijkheid. De hierboven opgesomde cartografische bronnen zijn in de eerste plaats gekozen om een zo breed mogelijk diachroon overzicht te genereren van de bewoningsgeschiedenis in het projectgebied. Voor Gent is een uitgebreide collectie aan kaartmateriaal voorhanden. Een selectie werd gemaakt van kaarten die ook daadwerkelijk het projectgebied gedetailleerd in brengen. Verder werd de toegankelijkheid van de cartografische bronnen in acht genomen. Voorkeur werd gegeven aan reeksen die vlakdekkend zijn gekarteerd, maar vooral ook vrij te raadplegen zijn en als gevolg in dit rapport kunnen afgebeeld worden. Bijkomend werd gebruik gemaakt van kaartmateriaal ontsloten via Cartesius (www.cartesius.be). Weergaven van deze kaarten zijn niet bijgevoegd in deze nota (tenzij mits toestemming) wegens auteursrechtelijke bescherming van deze bronnen. Als gevolg worden de voornaamste bevindingen enkel in de tekst beschreven bronnen.

1.5.3. Archeologische situering

Voor de archeologische situering werd gewerkt met de databank van het Centraal Archeologisch Inventaris (CAI). Deze inventaris is het centrale verzamelpunt van alle archeologische data in Vlaanderen en bijgevolg een relevante startpunt voor bureauonderzoek. Aanvullend werd gebruik gemaakt van beschikbare en toegankelijke archeologische literatuur.

2. Assessmentrapport

2.1. Methoden, technieken en criteria

Dit assessmentrapport omvat alle informatie uit het bureauonderzoek. Om het archeologisch potentieel van het projectgebied in te schatten en een antwoord te vormen op de vooropgestelde onderzoeksvragen worden de geselecteerde bronnen (supra) geanalyseerd en besproken. Uiteindelijk worden de resultaten van de verschillende deel-assessments samengebracht tot een synthese die het mogelijk maakt een gemotiveerd advies uit brengen met betrekking tot het nut van al dan verdergezet archeologisch onderzoek. Bij onvoldoende informatie wordt er uit gegaan van bijkomende maatregelen om tot een waardevol assessment van het projectgebied te komen.

2.2. Conservatie-assessment

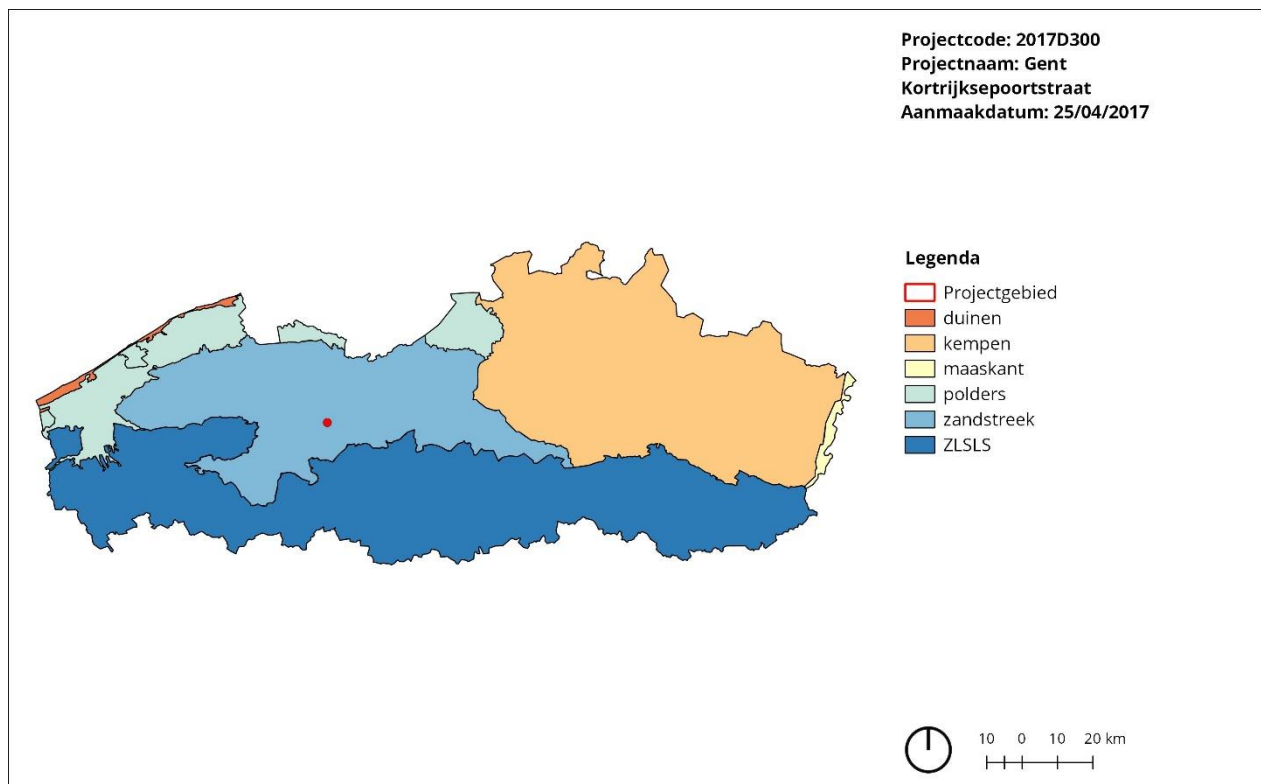
De digitale output van dit bureauonderzoek, gaande van de archeologienota zelf tot alle figuren, plannen, kaarten, lijsten en GIS-bestanden, wordt digitaal bewaard op twee fysieke gegevensdragers. Naast bewaring op deze fysieke media wordt een bijkomend kopij voorzien op een virtuele drager (Google Drive).

Een conservatie-assessment voor stalen of archeologisch vondstmateriaal is niet van toepassing voor dit bureauonderzoek.

2.3. Assessment van het onderzochte gebied

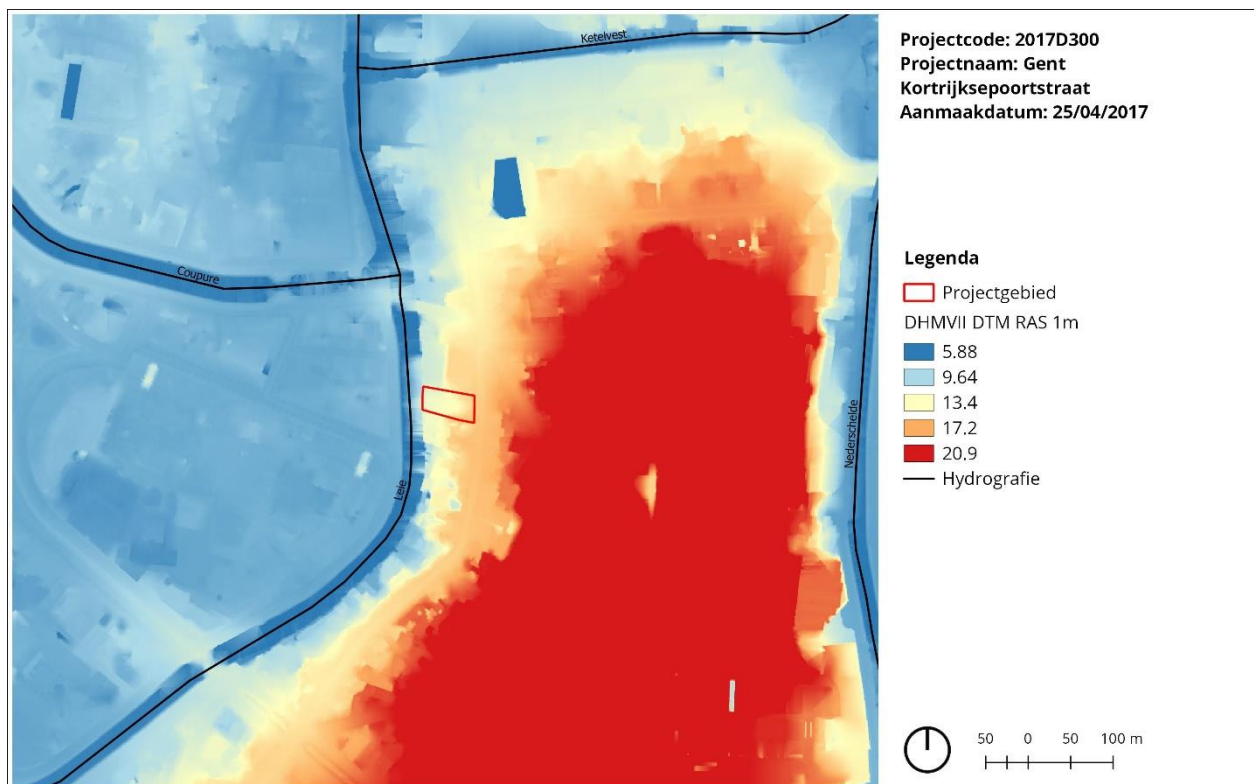
2.3.1. Landschappelijke situering

Gent behoort tot de geografische streek van Zandig Vlaanderen en bevindt zich op de plaats waar de Leie afwatert in de Schelde (figuur 11).

Figuur 11: projectgebied gesitueerd ten opzichte van Vlaanderen en de archeoregio's

Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (DHMV II) verschaft enige informatie omtrent de geomorfologie, hydrografie en topografie van het projectgebied (Figuur 12). Het projectgebied en omgeving situeert zich op de helling van een langgerekte heuvel – de Blandijnberg – met een top ca 29 meter boven de zeespiegel (Gelaude 2010). Ten westen van het projectgebied situeren zich de laaggelegen alluviale gebieden van de Leie die slechts enkele meters ten westen van het projectgebied stroomt. Het gaat om een terrein dat sterk afloopt naar het westen met een hoogteverschil van een 3-tal meter (van ca. 15,5 naar 12,5 TAW) (Figuur 13). Hiermee volgt het terrein de helling en morfologie van de Blandijnberg.

Figuur 12. het projectgebied en hydrografie op het DTM-Vlaanderen (©Geopunt)

Figuur 13: het projectgebied op de orthofoto met aanduiding van het hoogteprofiel

Aan weerszijde van de Kortrijksepoortstraat situeert zich bebouwing een ontwikkeling die teruggaat op de middeleeuwse situatie. In het verlengde van de Veldstraat en de Nederkouerweg, was de Kortrijksepoortstraat één van de belangrijkste uitvalswegen van de stad gericht op Kortrijk en Zuidwest-Vlaanderen. Als we het afgeleid digitaal terreinmodel (DTM) op ruimere schaal bekijken dan komt duidelijk tot uiting dat de oorspronkelijke topografie in de omgeving sterk werd beïnvloed door antropogene invloed ten gevolge van urbane ontwikkeling sinds de middeleeuwen. Het projectgebied kan hierbij dienen als voorbeeld met een gedeeltelijke afgraving van de helling in functie van de bestaande parkeergarage en tuin. Anderzijds werden terreinen langs de Leie doorheen de geschiedenis regelmatig opgehoogd.

2.3.1.2. Geologie

Op schaal van de geologie valt het projectgebied binnen de Tertiaire Formatie van Gent (Figuur 14). Deze Tertiaire formatie is een essentieel mariene afzetting en bestaat voornamelijk uit zandige en kleiige sedimenten. Volgens de Tertiaire geologische kaart dagzoomt ter hoogte van de lagere gelegen delen van het projectgebied het Lid van Vlierzele gekenmerkt door grijsgroen galuconiethoudend fijn zand, horizontaal of kruisgewijs gelaagd met kleilenzen. Naar onder toe gaat het substraat over in homogeen kleiige zeer fijn zand. (Jacobs et al. 1996). De delen van het projectgebied langs de Kortrijksepoortstraat behoren tot de kalkhoudende Formatie van Aalter. Het lid dat er dagzoomt is het Lid van Oedelem met voornamelijk donkergrijs tot bleekgrijs zeer fijn zand met kleiige eenheden. Bovenaan is het lid sterk fossielhoudend, onderaan eerder fossielarm. Soms herkent men drie gescheiden niveaus kalkzandsteenbanken, eveneens sterk kalkhoudend en soms zeer fossielrijk. Hogerop de Blandijnberg dagzomen de Formaties van Lede en Maldegem (Jacobs et al. 1996).

Op het tertiair rust het quartair pakket en dat wordt ter hoogte van het projectgebied (Figuur 15) gekenmerkt door volgende sequentie: eolische zandige afzettingen uit het Weichseliaan of het Vroeg Holoceen. (ELPw). Vaak zijn er ook hellingsafzettingen uit het Quartair aanwezig (HQ) (De Moor 2000).

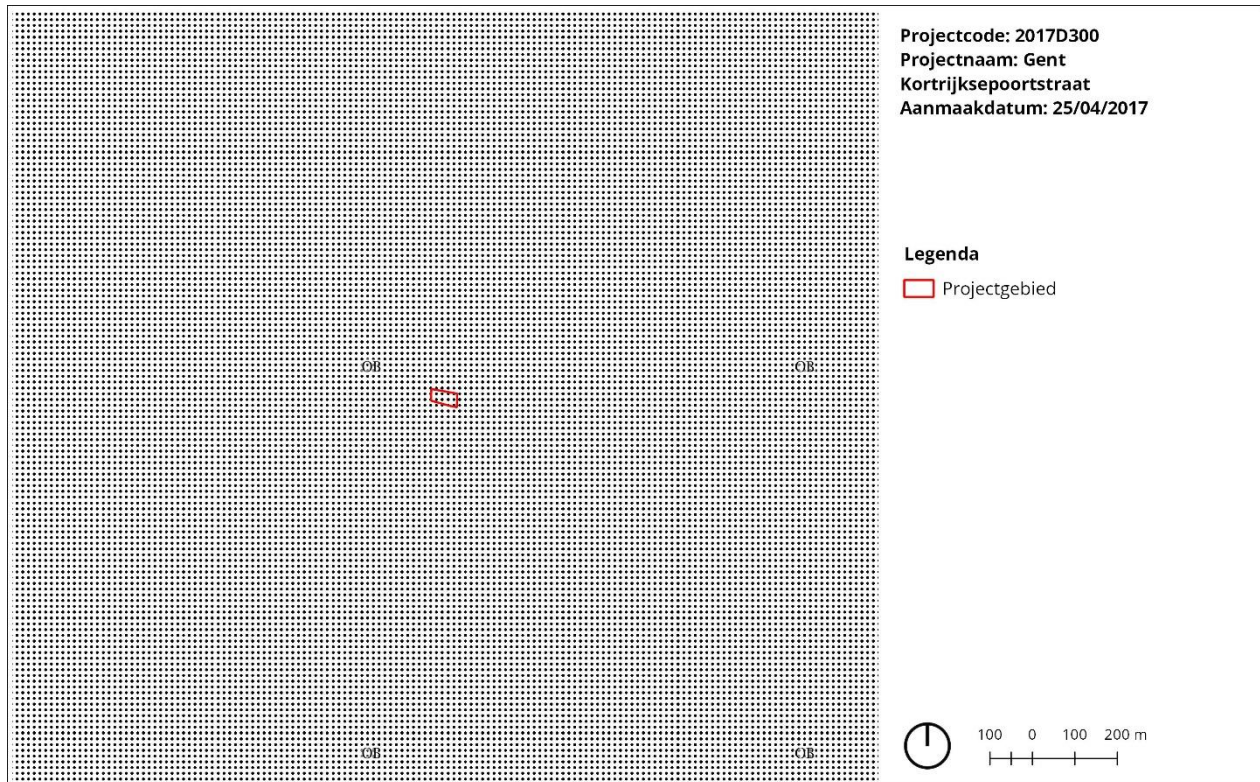
Figuur 14: het projectgebied aangeduid op de tertiair geologische kaart (© DOV)

Figuur 15: het projectgebied aangeduid op de quartair geologische kaart (© DOV)

2.3.1.2. Bodemtype

Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd als bebouwde zone (OB). Er is dus geen bodemkundige informatie beschikbaar voor het projectgebied en directe omgeving (Figuur 16)(Van Ranst en Sys 2000).

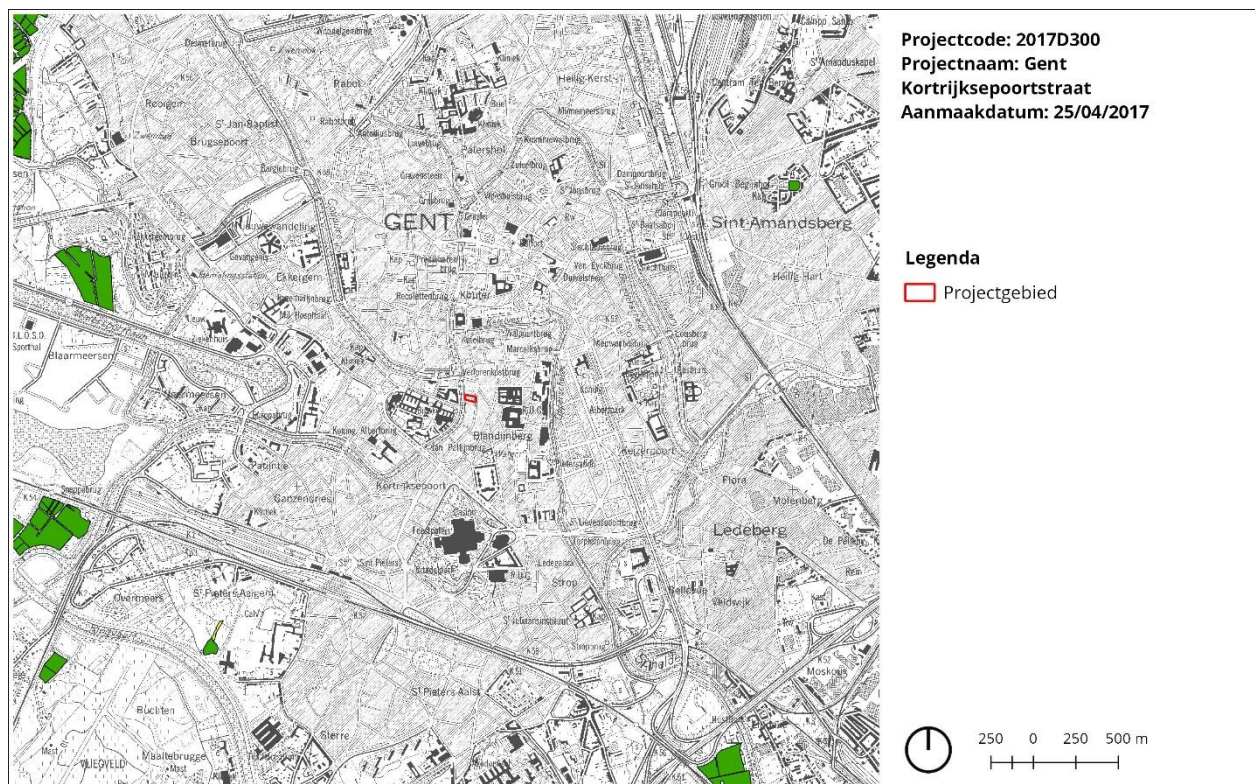
Figuur 16: de bodemtypenkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)

2.3.1.3. Bodemerosie

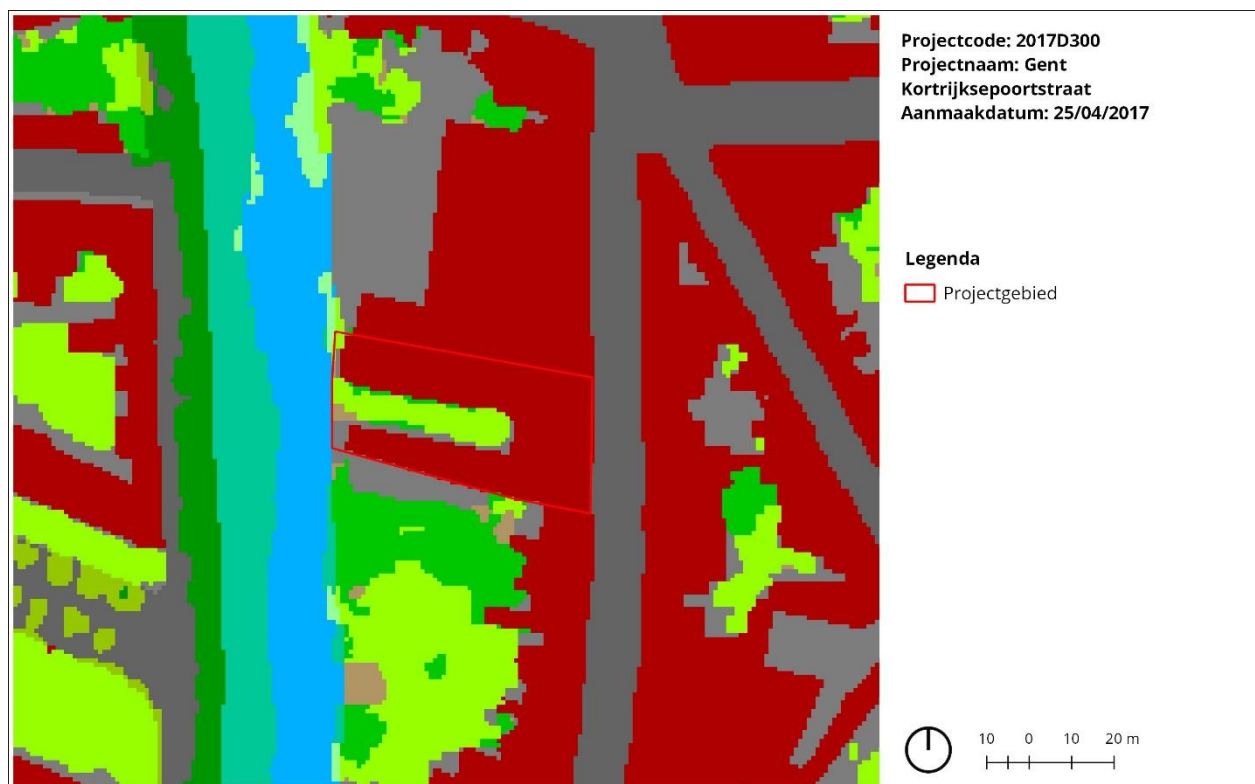
Het projectgebied ligt in stedelijk gebied en is niet gekarteerd op de bodemerosiekaart (Figuur 17).

2.3.1.4. Bodemgebruik

Op de bodembekdekkingskaart staat het projectgebied als volgt gekarteerd: bebouwing en afgedekte zones met gras en struiken (Figuur 18).

Figuur 17: de bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt)

Figuur 18: de bodembedekkingkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)

2.3.2 Historisch-cartografische situering

Op het stadsplan van Jacob van Deventer (Figuur 19) uit 1559 zien we langs de weerszijden van de Kortrijksepoortstraat al huizen. Ter hoogte van het projectgebied situeert zich de bewoning zich vooral langs de straatkant, de achtererven richting Leie zijn grotendeels onbebouwd. Een exacte lokalisatie van het projectgebied op de kaart wordt bemoeilijkt door een grote foutmarge bij het georectificeren van de Deventerkaart. Mogelijk situeerde het projectgebied zich iets meer naar het noorden dan afgebeeld op figuur 18 zodat mogelijk het waterstraatje dient te worden gelokaliseerd ter hoogte van de geplande werken.

Figuur 19: het projectgebied op de Deventerkaart, ca. 1559 (© Cartesius)

De Villaretkaart (1729-1730) toont het projectgebied eerder schematisch. De percelen zijn ingevuld als bebouwd. Op de Kabinetskaart van Ferraris (1771-1778) zien we meer detail (Figuur 20). In de omgeving van het projectgebied verschijnen er tussen Kortrijksepoortstraat en Leie de eerste constructies op de achtererven. Ook langs het waterstraatje lijkt zich enige bebouwing te ontwikkelen.

De Atlas der Buurtwegen (1843-1845) biedt geen nieuwe informatie aangezien het projectgebied niet werd gekarteerd. De informatie op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) is ook beperkt omdat het bouwblok langs de Leie zonder enig detail wordt weergegeven (Figuur 21).

Figuur 20: het projectgebied op de kaart van Ferraris (1771-1778) (©Geopunt)

Figuur 21: het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (©Geopunt)

De Popp-kaart, opgesteld tussen 1842-1879 is niet beschikbaar voor het stedelijk gebied van Gent. Een alternatief voor de Popp-kaart vinden we in een 19de eeuwse kadasterplan door J. Gevaert en A. Van Impe dat omstreeks 1900 werd gedrukt. Het plan toont nog steeds bebouwing langs de Kortrijksepoortstraat. De layout van de gebouwen doet vermoeden dat de bebouwing op de 19de eeuw kaarten grotendeels terug te brengen is op de 18de eeuwse situatie zoals afgebeeld op de Ferrariskaart. De bebouwing in de zone tussen de Kortrijksepoortstraat en de Leie, lijkt ter hoogte van het projectgebied in densiteit afgenomen. De huidige appartementsblokken op percelen 1017/D en 1022/C zijn 20ste eeuws.

Figuur 22: het projectgebied op een orthofoto uit 1971 (©Geopunt)

De opéénvolgende beschikbare orthofoto's informeren ons over de verder evolutie binnen het projectgebied tijdens de 20ste eeuw. Op de orthofoto uit 1971 zijn de bestaande constructies reeds aanwezig (Figuur 22). De orthofoto's uit de periode 1979-1990 (Figuur 23) en uit de periode 2013-2015 (Figuur 24) tonen geen verandering in het terreingebruik.

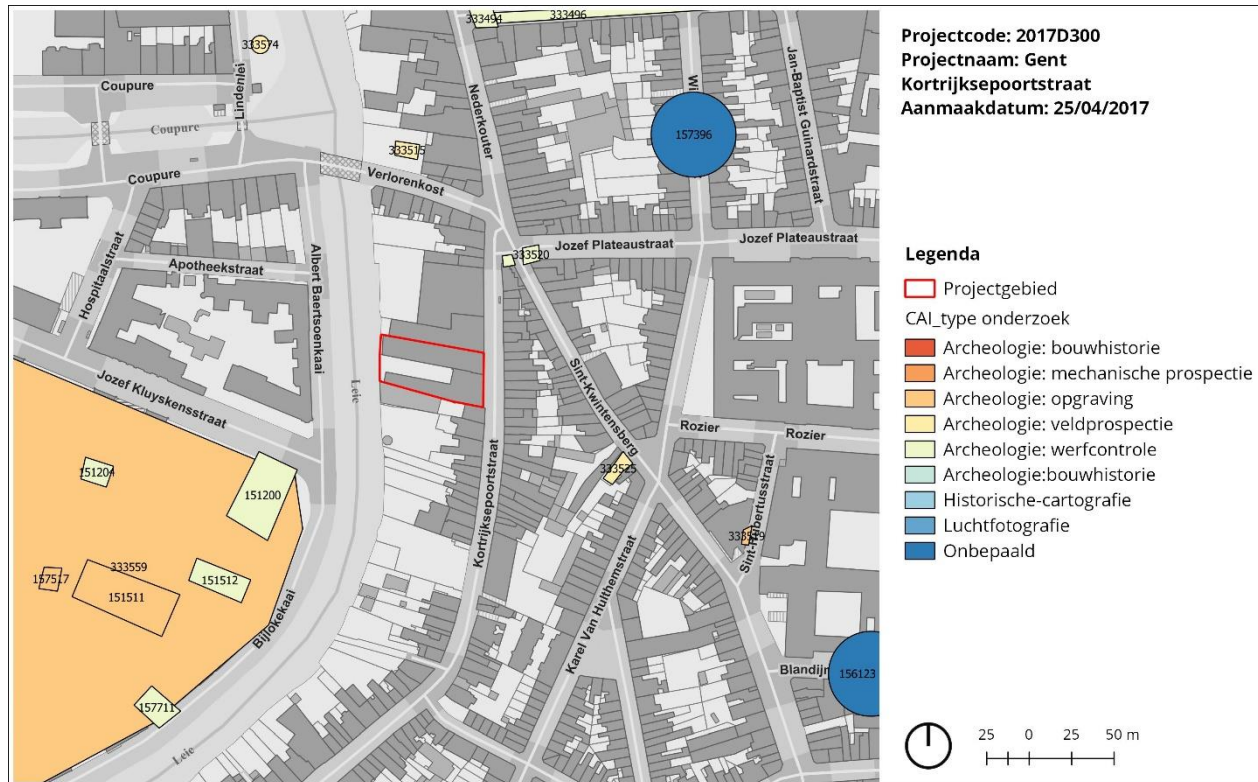
Figuur 23: het projectgebied op een orthofoto uit de periode 1979-1990 (©Geopunt)

Figuur 24: het projectgebied op een orthofoto uit de periode 2013-2015 (©Geopunt)

2.3.3. Archeologische situering

De CAI vermeldt diverse archeologische waarneming in de omgeving van het projectgebied. Archeologienota's of rapporten van onderzoeken langs de Leieoever in de omgeving van het projectgebied zijn nog niet voorhanden. De CAI records betreffen voornamelijk vaststellingen gedaan bij opvolging van werven en om vaststellingen gedaan bij een aantal vlakdekkende opgravingen. Enkel records staan geïnventariseerd onder de noemer onbepaald, maar verwijzen naar (oude) toevalsvondsten.

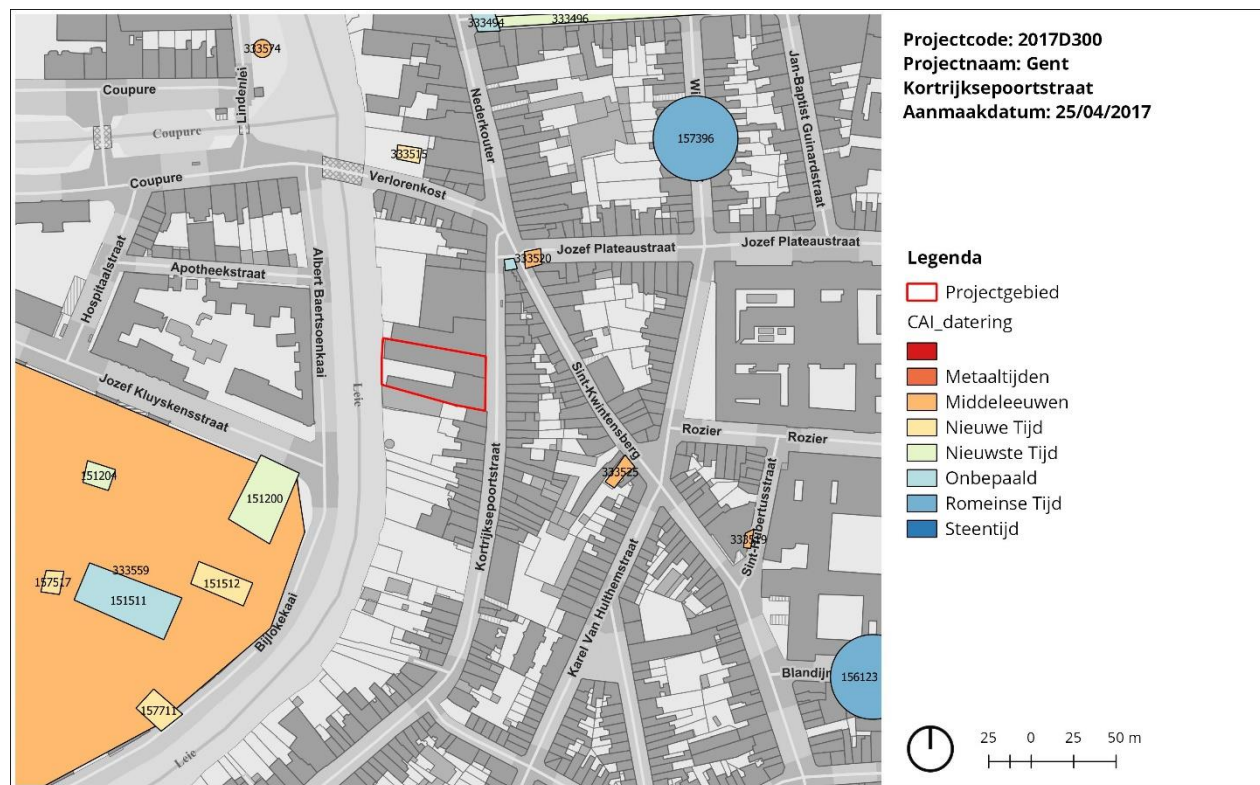

Figuur 25: CAI-data op de hedendaagse orthofoto volgens type onderzoek (©Geopunt)

Op de hoger gelegen gronden van de Blandijnberg werden vondsten gedaan uit de Romeinse periode en de middeleeuwen. Zo werd bij toeval een collectie Romeinse munten aangetroffen (CAI 156123) ter hoogte van het universiteitsgebouw 'Blandijn'. Een gelijkaardige vondst kwam aan licht in de Willem Tellstraat (CAI 157396). Bij opgraving ter hoogte van de Sint-Hubertusstraat werden bewoningssporen en ceramiek aangetroffen uit de Late middeleeuwen (CAI 333519). CAI 333525 verwijst naar het onderzoek van een middeleeuws steen aan de Sint-Kwintensberg 52.

Een cluster van archeologische waarnemingen situeert zich aan de overkant van de Leie. Het betreft het bouwhistorisch en archeologisch onderzoek van de 13de eeuwse Bijloke-abdij actief tot diep in de 18de eeuw (CAI ID 151204; 151200; 151512; 151511; 157511).

Direct relevant voor het projectgebied zijn een aantal archeologische vaststellingen gedaan langs het tracé Kortrijksepoortstraat – Nederkouter. CAI 33494 verwijst naar het aantreffen van bewoning uit de Nieuwste Tijd op de hoek van de Bagattenstraat en de Nederkouter. In deze omgeving werden ook al bewoningssporen aangetroffen uit de Late middeleeuwen, met onder gebouwstructuren en een beerput (CAI 333494). Verder naar het zuiden, op de helling tussen de Nederkouter en de Leie, werden er sporen aangetroffen van 17de eeuwse bewoning (CAI 333515). Tenslotte, werden op de hoek van de Jozef Plateaustraat, de Kortrijksepoortstraat en de Sint-Kwintensberg resten van bewoning uit de volle middeleeuwen vastgesteld (CAI 333520).

Figuur 26: CAI-data op de hedendaagse orthofoto volgens datering (©Geopunt)

2.3.4. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Het projectgebied situeert zich ten westen van de Kortrijksepoortstraat, op de helling van de Blandijnberg richting Leie. In het verlengde van de Veldstraat en de Nederkouter ontwikkelde de Kortrijksepoortstraat zich tijdens de middeleeuwen tot één van de belangrijkste

uitvalswegen van de stad gericht op Kortrijk en Zuidwest-Vlaanderen. In de omgeving zijn occupatiesporen voor de middeleeuwen eerder beperkt en allemaal gesitueerd hoger op de Blandijnberg ten oosten van het projectgebied.

Sinds de middeleeuwen kent de Kortrijksepoortstraat een continue bewoning aan weerszijden. De afhellende terreinen richting Leie werden aanvankelijk ingevuld als erfzone, later in de 17de en 18de eeuw verscheen hier ook bebouwing vermoedelijk na gedeeltelijke nivellering van het terrein. Langs de zogenaamde waterwegen haaks op de Leie ontwikkelde zich eveneens bebouwing. Mogelijk situeert zich één van deze waterwegen in het projectgebied ter hoogte van perceel 1017/D. De huidige appartementsblokken op percelen 1017/D en 1022/C zijn 20ste eeuws.

2.3.5. Synthese

Deze synthese brengt de resultaten uit het landschappelijke, archeologische en historisch-cartografisch assessment in confrontatie met de geplande werken. De beschikbare bronnen leveren voldoende informatie om de vooropgestelde onderzoeksvragen te beantwoorden:

- *Wat is op basis van de bestaande bronnen het archeologisch potentieel van het projectgebied?*

Op basis van de bestaande bronnen wordt het archeologisch potentieel van het projectgebied ingeschat als hoog. De projectzone biedt vooral potentieel op het aantreffen van bewoningssporen van de middeleeuwen en later. Bewoning situeert zich in de eerste plaats langs de Kortrijksepoortstraat één van de belangrijke uitvalswegen van de historische stad. Mogelijk ontwikkelde zich ook bebouwing verder hellingafwaarts richting Leie tijdens de vroegmoderne periode. De bestaande grotendeels 20ste eeuwse gebouwen op het achtererf situeren zich mogelijk in de omgeving van een waterstraatje zichtbaar op de historische bronnen. Hierlangs situeerde zich ook bewoning.

- *Wat is de bewaringstoestand van bodem en eventuele site(s) in het projectgebied?*

De bewaringstoestand van eventueel archeologisch erfgoed in het projectgebied is slecht. In de 18de en 19de eeuw was er al veel bouwactiviteit en nivelleringswerken op de betrokken percelen. Eventuele middeleeuwse constructies werden hierdoor al grondig verstoord. De meest intensieve verstoring kwam er in de 20ste eeuw met de aanleg van het huidige gebouwenbestand. Het optrekken van de constructies en de aanleg van de fundering hadden zondermeer hun impact. Bovendien werd er voor de aanleg van de nog bestaande kelders en tuin, op beide percelen de oorspronkelijk

helling afgegraven tot op +/- -3-3,5 m ten opzichte van het niveau van de Kortrijkspoortstraat. Hoewel we een ook historische ophoging van de percelen mogen verwachten, zeker langs de kant van de Leie, staat deze ophoging niet in verhouding met deze ingrijpende historische afgraving. De afgraving impliceert de integrale vernieling van het bodemarchief en eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. In de tuin werd het terrein na afgraven bijkomend genivelleerd.

- *Welke impact hebben de geplande werken op het eventuele archeologisch erfgoed?*
De impact op eventueel archeologisch erfgoed is klein gezien de historische afgraving van de helling tot op 3-3,5 m en bijhorende nivelleringswerken. Daartegenover staat een eerder beperkte ingreep: op perceel 1017/D wordt de afbraak van een aantal binnenmuren tot op maaiveldniveau voorzien en de aanleg van een betonplaat van 0,30 m dik die wordt gepolierd. Ook perceel 1022C wordt van een nieuwe betonplaat voorzien. Deze verstoring reikt niet dieper dan de verstoring ten gevolge van de aanleg van het huidige gebouwenbestand en de historische afgravings- en nivelleringswerken. Enkel lokaal wordt dieper verstoord met de 9 micropalen (diepte nog te bepalen) en een vorstrand (+/- 0,8 m). De vorstrand situeert zich echter grotendeels tegen huidige buitenmuren, waar ook reeds een verstoring moet gezien worden door de 20ste eeuwse funderingswerken.
- *Biedt het projectgebied een potentieel op kennisvermeerdering?*
Nee. Het potentieel op kennisvermeerdering is klein tot zeer klein: (i) de verstoring van het bodemarchief door antropogene activiteiten is groot. Binnen de contouren van de geplande werken is er een, pakket van +/- 3-3,5 m integraal weggegraven; (ii) de impact van de geplande werken beperkt zich verticaal en horizontaal tot de contouren van de historisch verstoorde zones en de historische afgraving; (iii) enkel bij de aanleg van de micropalen en de vorstrand overschrijden de impact van de geplande werken een diepte van 0,30 m (diepte betonplaat). De eerder verspreide en lokale ingrepen bieden slechts een beperkte kans op de nodige ruimtelijke inzichten om tot kennisvermeerdering te komen. Globaal genomen is het potentieel op kennisvermeerdering klein tot zeer klein.
- *Wat is het kader waarin dit kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?*
De archeologienota op basis van bureauonderzoek wordt beschouwd als volledig. De bestaande archeologische en historische bronnen leverden voldoende informatie om aan te tonen dat het potentieel tot kennisvermeerdering klein tot zeer klein moet worden ingeschat.

Verder archeologisch onderzoek lijkt kosten-baten niet aangewezen en er is dan ook geen noodzaak tot het opstellen van een kader ter exploitatie van het archeologisch potentieel.

2.3.7. Samenvatting

Dutail BVBA plant de uitbreiding van een bestaande ondergrondse parkeergarage in de Kortrijksepoortstraat 86-10 te Gent. Het projectgebied omvat twee percelen gekend bij het kadaster onder het nummer: Gent, kadaster afdeling 5, sectie E nummer 1022 C; sectie E nummer 1017/D. Beiden percelen zijn momenteel bebouwd. De totale oppervlakte van de percelen betreft 1861 m² (>300m²) en meer dan 100m² wordt geroerd door geplande werken met ingreep op de bodem. De opmaak van een archeologienota is verplicht gezien het projectgebied zich de vastgestelde archeologische zone 'Historische stadskern Gent' bevindt.

Op basis van de bestaande bronnen wordt het archeologisch potentieel van het projectgebied ingeschat als hoog. De projectzone biedt vooral potentieel op het aantreffen van bewoningssporen van de middeleeuwen en later. Bewoning situeert zich in de eerste plaats langs de Kortrijksepoortstraat één van de belangrijke uitvalswegen van de historische stad. Mogelijk ontwikkelde zich ook bebouwing verder hellingafwaarts richting Leie tijdens de vroegmoderne periode.

De bestaande toestand betreft bebouwing op beide percelen. Het gaat om appartementsblokken uit de 20ste eeuw die grotendeels zijn onderkelderd. Het niveau van de kelders bevindt zich +/- 2,9 m lager dan het niveau van de Kortrijksepoortstraat. De impact van de totale historische afgraving in functie van de onderkeldering wordt bij benadering geschat rond -3,5 m ten opzichte van het huidige straatniveau, de aanleg van de bestaande verharding en nivellerings- en funderingwerken inbegrepen. De tuin op perceel 1017/D bevindt zich eveneens +/- 2,9 m lager dan het niveau van de Kortrijksepoortstraat, wat eveneens wijst op een historische afgraving van +/- 3,0 m.

De impact op eventueel archeologisch erfgoed is klein gezien de historische afgraving van de helling tot op 3-3,5 m en bijhorende nivelleringswerken. Daartegenover staat een eerder beperkte ingreep: op perceel 1017/D wordt de afbraak van een aantal binnenmuren tot op maaiveldniveau voorzien en de aanleg van een betonplaat van 0,30 m dik die wordt gepolierd. Ook perceel 1022C wordt van een nieuwe betonplaat voorzien. Deze verstoring reikt niet dieper dan de verstoring ten gevolge van de aanleg van het huidige gebouwenbestand en de historische afgravings- en nivelleringswerken. Enkel lokaal wordt

dieper verstoord met de 9 micropalen (diepte nog te bepalen) en een vorstrand (+/- 0,8 m). De vorstrand situeert zich echter grotendeels tegen huidige buitenmuren, waar ook reeds een verstoring moet gezien worden door de 20ste eeuwse funderingswerken.

Het potentieel op kennisvermeerdering is klein tot zeer klein wegens verstoring door antropogene activiteiten de laatste twee eeuwen. Binnen de contouren van de geplande werken is er een pakket van rond de 3,5 m zelfs integraal weggegraven. De impact van de geplande werken beperkt zich dus zowel verticaal als horizontaal tot de historisch verstoorde zones. Enkel bij de aanleg van de micropalen en de vorstrand kunnen er eventueel oudere bewaarde archeologische zones worden bereikt. De eerder beperkte verspreide en lokale ingrepen bieden echter slechts een beperkte kans op de nodige ruimtelijke inzichten om tot kennisvermeerdering te komen. Verder archeologisch onderzoek lijkt dan ook kosten-baten niet aangewezen.

3. Bibliografie

3.1 Literatuur

De Moor G. 2000, Quartairgeologische Kaart van België, Vlaams Gewest, Verklarende tekst bij het Kaartblad 22 Gent (1/50.000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie.

Gelaude F. 2010, Rivierduinen en dekzanden (Erfgoedmemo 44), Gent.

Jacobs P., De Ceukelaire M., De Breuck W. & De Moor G. 1996, Toelichting bij de geologische kaart van België. Vlaams gewest. Kaartblad 22. Gent (Schaal1: 50 000), in opdracht van Ministerie Vlaamse Gemeenschap, Departement EWBA Administratie Economie, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie..

Van Ranst E. & Sys C. 2000, Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart (Schaal 1:20 00), Gent.

3.2 Historisch kaartmateriaal

Deventer J. 1559, Atlas des villes des Pays-Bas, (geraadpleegd op 25/04/2017 via www.cartesius.be)

Ferraris J. J. F. 1771-1778, Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (geraadpleegd op 25/04/2017 via www.geopunt.be)

Gevaert en Van Impe 1900, Perceelplan van Gent en omstreken, 1900 (geraadpleegd op 25/04/2017 via www.geopunt.be)

Popp P. C. 1842-1879, Atlas cadastral parcellaire de la Belgique (geraadpleegd op 25/04/2017 via www.geopunt.be)

S.N. 1843-1845, Atlas der Buurtwegen (geraadpleegd op 25/04/2017 via www.geopunt.be)

Vandermaelen P. 1846-1854, Atlas cadastral du Royaume de Belgique (geraadpleegd op 25/04/2017 via www.geopunt.be)

Villaret J. 1745-1748, Carte topographique de la partie de la Belgique comprise entre Gand et Tournay, Maestricht et Liège ..., (geraadpleegd op 25/04/2017 via www.geopunt.be)

4. Lijst van figuren

Figuur 1: het onderzoeksgebied voorgesteld op de topografische kaart (© geopunt).....	6
Figuur 2: het projectgebied voorgesteld op het hedendaags kadaster (© geopunt)	6
Figuur 3: het projectgebied aangeduid op de hedendaagse orthofoto met de gebieden waar geen archeologie te verwachten valt en de grenzen van de archeologische zones (© geopunt)	7
Figuur 4: zicht op bestaande gebouwen langs de Kortrijksepoortstraat. Rechts de toegang tot de niveau -1 en de bestaande garage	9
Figuur 5: toegang tot de huidige garage gezien van niveau -1	9
Figuur 6: zicht op de huidige inrichting van niveau -1 met parkeerplaatsen	10
Figuur 7: zicht op de aanpalende tuin vanop niveau-1	10
Figuur 8: inplantingsplan van de bestaande toestand met aanduiding van het niveau van de huidige parkeergarage en tuin (©AMVarchitecten).....	12
Figuur 9: plan van de nieuwe toestand met aanduiding van niveau 0 en +1 (plannen in groot formaat toegevoegd als bijlage) (©AMVarchitecten).....	13
Figuur 10: sneden van de nieuwe toestand (©m4architecten) (plannen in groot formaat toegevoegd als bijlage) (©AMVarchitecten)	14
Figuur 11: projectgebied gesitueerd ten opzichte van Vlaanderen en de archeoregio's	18
Figuur 12: het projectgebied en hydrografie op het DTM-Vlaanderen (©Geopunt)	19
Figuur 13: het projectgebied op de orthofoto met aanduiding van het hoogteprofiel	19
Figuur 14: het projectgebied aangeduid op de tertiair geologische kaart (© DOV)	21
Figuur 15: het projectgebied aangeduid op de quartair geologische kaart (© DOV)	21
Figuur 16: de bodemtypenkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV).....	22
Figuur 17: de bodemerosiekaart met aanduiding van het projectgebied (© Geopunt)	23
Figuur 18: de bodembedekkingkaart met aanduiding van het projectgebied (© DOV)	23
Figuur 19: het projectgebied op de Deventerkaart, ca. 1559 (© Cartesius).....	24
Figuur 20: het projectgebied op de kaart van Ferraris (1771-1778) (©Geopunt).....	25
Figuur 21: het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) (©Geopunt).....	25
Figuur 22: het projectgebied op een orthofoto uit 1971 (©Geopunt)	26
Figuur 23: het projectgebied op een orthofoto uit de periode 1979-1990 (©Geopunt).....	27
Figuur 24: het projectgebied op een orthofoto uit de periode 2013-2015 (©Geopunt).....	27
Figuur 25: CAI-data op de hedendaagse orthofoto volgens type onderzoek (©Geopunt).....	28
Figuur 26: CAI-data op de hedendaagse orthofoto volgens datering (©Geopunt).....	29

